

Verklaring aan het begin van de raadsbehandeling BING-rapport

Gerd Leers, Burgemeester van Maastricht

Geachte raadsleden,

Vandaag spreekt u over een onderwerp waarvan ik nooit, in de verste verte ooit, gedacht had dat U er nog eens over zou moeten gaan spreken.

Vandaag gaat U een afweging maken over de uitkomsten van het BING onderzoek naar de handelwijze van mij als Burgemeester inzake de privé aankoop van een vakantiewoning in Bulgarije.

En vandaag kunnen we hopelijk een punt zetten achter een zaak die al 4 maanden lang de stad in zijn greep houdt en die voor mij en mijn gezin beslist als een van de moeilijkste periodes uit ons leven te kenschetsen is.

Geachte dames en heren,
Leden van de Raad.

Het debat van vandaag gaat over een uiterst belangwekkende zaak. Niet alleen voor mij en mijn gezin. Vooral voor onze stad. De integriteit van het openbaar bestuur, waar we hier over praten, is immers de kurk waar onze democratie op drijft. Maastricht heeft daarbij de lat hoog gelegd. Koste wat kost moet het gemeentelijke beleid zuiver en transparant blijven. En als nu uitgerekend de trekker van dat beleid, de burgemeester, zelf ter discussie komt te staan, is dat een ernstige zaak.

Het is daarom dat ik uw zorgen heel goed begrijp. Dat ik uw verontrusting deel. Verontrusting over de gang van zaken, de feiten en de conclusies zoals BING die verwoord heeft.

Dames en heren,
Leden van de Raad.

Ik heb naar dit debat uitgezien. Alle weerstand en pijn van de afgelopen 4 maanden heb ik kunnen verdragen omdat ik per se met U, Raad van Maastricht, de eindconclusies in deze zaak wilde kunnen trekken.

Vier maanden lang heb ik mij publiekelijk onthouden van elk commentaar of weerwoord. Voor degen die mij kent, weet dat dit niet gemakkelijk is geweest. En we hebben het ook erg moeilijk gehad met alle berichtgeving.

Maar door de grote steun en betrokkenheid vanuit de bevolking, die ik dagelijks heb mogen ervaren, zelfs nog tot vlak voor deze raadsbehandeling, zijn we overeind kunnen blijven. Ik dank de mensen daar heel hartelijk voor.

Dames en heren,

De schijnbaar zorgeloze aankoop van een vakantiewoning is uit gaan lopen op een drama. Gaandeweg is een verhaal ontstaan, waarvan ik heel goed begrijp dat mensen die daar nu kennis van nemen, het als een slechte B film typeren. Terugkijkend, met de wijsheid van nu, is het zo duidelijk als wat. ik had er nooit aan moeten beginnen.

Zoals gezegd ben ik blij dat het BING-rapport nu op tafel ligt en U als Raad nu tot een oordeel kunt komen. En óók ik nu mijn verhaal mag doen.

Laat ik daarbij één ding voorop stellen – voordat ik nader op de kwestie in ga- : Ik heb BING zelf diverse malen gevraagd om vooral stellig te zijn. Immers de beschuldigingen waren fors, nl. dat ik mijn positie als Burgemeester misbruikt had voor privé belangen. Daar moest en zou klip en klaar duidelijkheid over moeten komen, want een burgemeester die zijn functie misbruikt is onaanvaardbaar. Voor Maastricht maar ook voor mij.

Dit rapport overziende en de hele weg naar de totstandkoming ervan, brengt mij tot de conclusie dat Bing me inderdaad bepaald niet gespaard heeft en stevig op de pijnbank gelegd. Ik kan u verzekeren dat dat beslist niet leuk is, maar ik accepteer het wel. Er ligt nu een evenwichtig rapport, dat ook de vinger legt op de punten die ik niet goed heb gedaan.

Zo constateert Bing dat mijn handelen in een aantal opzichten spanning opleverde met de Gedragscode en in een geval zelfs strijd daarmee. Ik zal daar straks op ingaan.

Maar de slotconclusie van Bing is helder en met feiten gestaafd: Ik heb mijn ambt niet misbruikt om privébelangen veilig te stellen. Als dat wel het geval was geweest had ik hier nu niet gestaan.

Met wat eerst zo simpel leek – het kopen van een vakantiewoning in Bulgarije - zijn mijn vrouw en ik in een nachtmerrie beland.

Het betrof een privé-transactie om onze pensioenvoorziening uit de tijd dat ik nog als zelfstandig ondernemer opereerde, veilig te stellen. Een niet ongebruikelijke handelswijze.

Maar plotseling zagen we ons zelf wegzakken in een inktzwart Bulgaars moeras. Een situatie waar – zo bleek gaande de rit - niet zonder schade uit te komen was.

Het pakte zelfs catastrofaal uit

Eenzijds omdat we een deel van onze pensioenvoorziening onrechtmatig kwijtraakten, anderzijds omdat de privé aankoop in verband werd gebracht met mijn ambt als Burgemeester.

Dames en Heren, Ik ga daar niet anderen verantwoordelijk voor stellen, want de oorsprong van het probleem ligt bij mij zelf. Ik had eerder moeten inzien dat de koop van een vakantiewoning in een project, waar ook een ambtenaar bij betrokken was, niet verstandig zou zijn. Het is me de afgelopen maanden glashelder geworden dat ik op dit punt een stevige inschattingsfout heb gemaakt.

In de periode na de aankoop hebben zich tal van feiten en momenten afgespeeld waarover BING een duidelijk oordeel heeft uitgesproken.

Ik ben blij dat BING heeft geconstateerd dat ik niet in strijd heb gehandeld met enig wettelijk voorschrift.

Maar ik heb ook vastgesteld dat BING constateert dat mijn handelen in sommige opzichten spanning opleverde met de Gedragscode. Achteraf beschouwd heb ik inderdaad beslissingen genomen die onhandig en onverstandig waren. BING plaatst hier terecht kanttekeningen bij. Ik aanvaard die als onderdeel van het totaalbeeld. Er was sprake van spanning met de gedragscode en niet van schending van die code.

Niet alleen was ik niet altijd meer in de positie om de schijn van belangenverstremgeling te voorkomen. Ook ben ik over alle afwegingen uiterst transparant geweest en heb ik daarover gecommuniceerd. Derhalve was er van strijd met de gedragscode geen sprake.

En in de gevallen waar BING spanning constateert met de gedragscode merkt zij op dat ik dat niet bewust gedaan heb en dat ik juist getracht heb zakelijk en privé op een juiste wijze te scheiden en het belang van de stad boven mijn privé belang te stellen. .

De code zegt ook 'in een adem' dat je in geval van schijn van belangen verstremgeling die je niet kunt vermijden, open en transparant moet zijn. Aan die regel heb ik voldaan. Niet vermijdbare schijn heb ik in elk geval gemeld en daarmee heb ik voldaan aan de gedragscode. Ik heb die code dus niet geschonden.

Hoewel ik, zoals gezegd, mij kan verenigen met de slotconclusies wil ik één conclusie van BING wat duidelijker stellen.

Dat betreft de conclusie dat mijn brief aan de ambassadeur strijd zou opleveren met de Gedragscode. Het betreft hier een formele brief, ondertekend als Burgemeester, waarin ik de Bulgaarse ambassadeur een toelichting geef op de reden van de afzegging van de ontvangst van een Bulgaarse delegatie uit Byala. Een haars inziens te uitvoerige toelichting op de privéproblemen die zich ontwikkeld hadden en de vermelding van mijn privé-adres aan de voet de brief bracht BING tot de conclusie dat de brief opgevat zou kunnen worden als een impliciete uitnodiging voor het verlenen van bijstand.

Daarover kan verschillend worden gedacht zoals BING ook zelf aangeeft in haar slotconclusie. En dat blijkt ook it de zinssnede: ' naar onze mening', op blz 71 van het rapport. Ik was de ambassadeur een toelichting verschuldigd op de reden van de afzegging. Die reden hield inderdaad verband met het privéprobleem. Dat levert echter nog geen belangenverstremgeling op. Althans zeker geen vermijdbare belangenverstremgeling.

Ik heb ook de ambassadeur volstrekt helder gemaakt in mijn brief dat ik zodanige belangenverstremgeling juist wilde voorkomen. En tot slot, ook over deze toelichting ben ik open en transparant geweest, zodat er geen sprake is van strijd met de gedragscode. De inhoud van de brief is tot stand gekomen in nauw overleg met de gemeentesecretaris.

In de slotconclusie van het rapport is BING voor wat betreft mijn communicatie met de ambassadeur dan ook milder. Daar staat dat ik onhandig heb geopereerd. En dat is een kwalificatie waarmee ik vrede kan hebben. Wellicht had de brief bondiger gekund en gemoeten.

Maar de feiten rechtvaardigen naar mijn mening niet een kwalificatie als strijd met de Gedragscode.

Dames en heren,

Over de conclusies van BING gaat u zo aanstonds een standpunt innemen. Ik kan u verzekeren dat het voor mij ontzettend belangrijk was dat BING zou concluderen dat ik mijn functie niet heb gebruikt ten behoeve van mijn privé. Jarenlang juist, hebben we precies andersom gehandeld en ons privé volledig in dienst gesteld van de functie. Het zou zuur en niet te verkroppen zijn, als er nu anders zou worden geconcludeerd.

Dames en heren,

Dan staat er een zin, die mij nog het meest hard getroffen heeft.

Ik citeer 'm letterlijk: "Door de media-aandacht die de affaire heeft gekregen is imagoschade ontstaan voor de gemeente Maastricht en het openbaar bestuur in het algemeen." Die zin roept bij mij een tweeslachtig gevoel op. Enerzijds omdat de imagoschade mede is ontstaan door de reacties in de media.

Anderzijds realiseer ik me dat, als ik nooit op die transactie was ingegaan, ik dat huis dus niet had gekocht, de hele kwestie niet had bestaan.

Echt het allerlaatste wat ik wil is imagoschade toebrengen aan de stad die mij zo dierbaar is. Evenals aan het openbaar bestuur, waar ik zo ontzettend lang in werk. Daar waar ik aan de basis sta van deze kwestie en fouten heb gemaakt bied ik de inwoners van Maastricht en u als raad daarvoor mijn oprechte excuses aan.

Dames en heren,

Toen BING werd ingeschakeld om de handelwijze rondom mijn vakantiewoning tot op de bodem uit te zoeken, heb ik eraan gerefereerd dat ikzelf voor alles en iedereen de lat hoog leg.

Ik heb erbij gezegd dat voor mij de lat uiteraard op dezelfde hoogte moet liggen. Ik heb gezegd dat ik immer heb gewaakt voor verstrengeling van belangen. Mocht BING tot de conclusie komen dat ik wat dat betreft

verwijtbaar tekort geschoten ben, ik niet zal schromen daaraan consequenties te verbinden. Ik stel vast dat er van misbruik geen sprake is en dat ik er alles aan gedaan heb belangenverstrengeling te laten ontstaan.

Er is in de hele Bulgarije casus nergens een punt te vinden waar een Maastrichtse burger, zakenpartner of wie dan ook zou kunnen aangeven dat hij anders behandeld is dan in het geval ik geen huis daar zou hebben gehad.

En dat is een centraal punt in ons integriteitsbeleid: Bestuurders of ambtenaren moeten hun privé belangen niet in de besluitvorming brengen. En dat is ook niet gebeurd. Dat heb ik juist geprobeerd te vermijden. En daar waar schijn ontstond die niet vermijdbaar was ben ik er open over geweest en heb dat gemeld.

De lat heeft dus ook bij mij hoog gelegen. Daar heeft dit BING rapport anders wel voor gezorgd. Het is een gedegen en kritisch verslag met een duidelijke conclusie.

Het geeft voor mijn gevoel een duidelijk inzicht in mijn functioneren als een daadkrachtige burgemeester en de kwetsbaarheid die bij deze bestuursstijl hoort en dat je soms het alleen maar goed kunt doen door iets niet te doen.

Dat is ook de reden waarom ik aangegeven heb de hele Bulgarije zaak volledig uit handen te geven. Ik zal mijn belangen op afstand zetten en wel zodanig dat ik er niets meer over te zeggen zal hebben. Ik ga er van uit dat ik U op korte termijn, binnen 1 a 2 weken, kan informeren op welke wijze ik de zaak op afstand zet en wie daarbij betrokken zullen zijn.

Dames en Heren.
Leden van de Raad

De feiten zijn duidelijk, voorzien van heldere conclusies. Ik kan en wil er niets aan afdoen.

Wat de consequentie is van het onhandig opereren met die uitnodiging en het zaken doen met een bedrijf waar een ambtenaar aandeelhouder van is, dat is nu aan U. De code die we hebben is er, en geldt ook voor mij.

Maar ik ga er wel vanuit dat uw Raad bereid zal zijn een totaalafweging te maken. Dat u bij uw oordeelsvorming over mijn handelen wilt letten op het evenwicht waarbij de betrachte openheid, het overleg dat ik gevoerd heb, de hulp waarom ik verzocht heb en gekregen heb, meegewogen worden. En dat u in ogenschouw neemt dat ik er alles aan gedaan heb belangenvermenging te voorkomen, en daarover transparant te zijn.

Impliciet hebt u aan mij gevraagd of ik zelf vind dat de feiten/fouten zouden moeten leiden tot mijn aftreden, of tot het opzeggen van vertrouwen door U raad.

Mijn antwoord daarop is een volmondig neen.

Ik wil me niet verschuilen. Ik zal niet bestrijden dat het zich laat verdedigen dat er op onderdelen sprake is van spanning met de Gedragscode. Van een schending van de Gedragscode is wat mij betreft echter geen sprake.

Wel zijn er situaties ontstaan waar mogelijke belangenverstremming en de schijn ervan speelde. Maar die zijn situationeel bepaald. Ik heb die niet gezocht. Ze zijn mij niet verwijtbaar en ze waren niet vermijdbaar.

Zoals BING ook aangeeft in haar eindconclusie, heb ik in de gevallen dat een schijn van belangenverstremming kon ontstaan, getracht die schijn te vermijden. Zo ben ik al in een vroegtijdig stadium open en transparant geweest en heb ik de gemeentesecretaris in staat gesteld invulling te geven aan zijn verantwoordelijkheden. Ook heb ik steeds getracht zakelijk en privé gescheiden te houden. Ook dat is door de BING vastgesteld

Wat derhalve voor mij telt is de zuiverheid van de intentie, al was het niet altijd even handig. Het gaat om, verkeerde inschattingen, om onhandige keuzes. En niet om niet-integer gedrag.

Ik vind derhalve niet dat ik moet aftreden.

Ik vind ook niet dat U als Raad het vertrouwen in mij zou moeten opzeggen. Ik zal u dit toelichten.

Burgers mogen erop rekenen dat een politicus of bestuurder zijn positie niet voor persoonlijk gewin gebruikt. Zoals het onderzoek geconcludeerd heeft heb ik op geen enkele wijze misbruik van mijn positie gemaakt.

Daarnaast vragen Burgers van een politicus of bestuurder dat hij ook de schijn van belangenverstremgeling vermijdt. Van het begin af aan heb ik die schijn actief bestreden. Door open te zijn, door de secretaris in positie te brengen en later toen er een conflict ontstond door het afbreken van de contacten.

Zeker, ik heb bij het vermijden en bestrijden van de schijn ook een aantal fouten gemaakt.

Maar het gaat hier om oprechte fouten, verkeerde inschattingen. Ze komen niet voort uit onverschilligheid, arrogantie of kwade wil.

Natuurlijk een bestuurder moet onkreukbaar zijn, maar alle fouten en domheden verbinden met integriteit ontkent de essentie en het belang van integriteit en verwatert het begrip.

Ik heb me natuurlijk vervolgens nog twee vragen gesteld die ook in uw kringen leven. Leert de burgemeester hiervan en hoe ziet hij de toekomst? Ik kan u verzekeren, ik ben actief doende geweest te doorgronden hoe het komt dat ik die fouten gemaakt heb en de oplossing te verinnerlijken. Dat wettigt de verwachting dat ik deze fouten in ieder geval niet meer zal maken. Noem het zelfreiniging als u wilt, noem het eventueel 'heruitvinding' door reflectie. (*reinventing leadership*)

Dames en heren,

Ik heb afgelopen weken vastgesteld dat het voor velen inmiddels niet meer over de Bulgarije zaak gaat maar over de positie van de burgemeester in brede zin. Is er wel nog toekomst voor hem hier in Maastricht.

Ik wil U toch vragen om U eerst te concentreren op de discussie waarover het BING rapport gaat. Voor mij is het ontzettend belangrijk te vernemen hoe U denkt over de integriteit van uw burgemeester en het vertrouwen dat u in mij stelt.

En natuurlijk moeten we het dan ook hebben over de toekomst van het burgemeesterschap.

De huidige maatschappelijke ontwikkelingen tonen aan dat Maastricht een actief Stadsbestuur met een daadkrachtige burgemeester nodig heeft. Maar ook een burgemeester van het evenwicht, het overleg, de binding.

Als ik iets uit deze zaak geleerd heb is het wel op die punten. Deze hele Bulgarije zaak is voor mij dan ook een leerproces, niet alleen op het terrein van vertrouwen en zaken doen. Maar vooral ook op het terrein van het tijd nemen voor meer reflectie, het minder hard van stapel lopen en het wat meer behoedzamer opereren met meer aandacht voor binding en evenwicht. Ik denk dat ik zo'n burgemeester kan zijn, uiteraard in Collegiaal overleg met U. Want het is mijn overtuiging dat ik hier sterker uitkom.

Dames en heren

De stad staat voor de uitdaging om antwoorden te formuleren op tal van opgaven. De vergrijzing, de economische tegenwind, de dreigende verharding van de samenleving, de aantasting van het leefmilieu; ze maken het er niet makkelijker op.

Maar in de acht jaar dat ik uw burgemeester heb mogen zijn, heb ik ook geleerd dat deze stad de toekomst aan kan. Maastricht is voldoende veerkrachtig en weerbaar, de inwoners zijn betrokken en warm. Ze zijn terecht "gruuts op Mestreech".

Deze stad heeft – daar ben ik zeer van overtuigd – potentie. Ik wil graag de burgemeester zijn, die met U en de nieuwe Raad daar straks richting aangeeft en ik reken er op dat U dit vertrouwen in mij uitspreekt. .

Dames en heren,
Leden van de Raad

Het finale oordeel is nu aan u.

Ik dank u.

Maastricht, 13 januari 2010